

PRAKTIKË E SUKSESSHME KOSHI I KOMPOSTIMIT NË LICEUN VAUBAN

Paraqitur nga: EURAKOM

CIRCULAR
ALBANIA
TOURISM

Co-funded by the
European Union

SEKSIONI 1: INFORMACIONET BAZË

- Titulli i Praktikës së Suksesshme: Koshi i kompostimit në Liceun Vauban
- Faqja zyrtare e Praktikës: <https://lpo-vauban-aire-sur-la-lys.62.ac-lille.fr/>
- Vendndodhja: Aire-sur-la-Lys (Francë)

SEKSIONI 2: PËRMBLEDHJE E PRAKTIKËS

• Përshkrim i Shkurtër i Praktikës:

Kjo praktikë e mirë fokusohet te instalimi dhe përdorimi i kosheve të kompostimit në shkollat profesionale, veçanërisht ato që trajnojnë profesionistët e ardhshëm në fushën e mikpritjes. Iniciativa mëson studentët se si të menaxhojnë mbeturinat organike në mënyrë të përgjegjshme, duke i kthyer ato që normalisht do të hidhnin, në një burim të vlefshëm për pasurimin e tokës, duke mbyllur ciklin mes kuzhinës dhe kopshtit.

Shkollat profesionale janë në qendër të kësaj praktike. Mësuesit dhe trajnerët përdorin kompostimin si një mjet praktik, i drejtpërdrejtë, që plotëson mësimin në klasë. Studentët përfshihen aktivisht në çdo hap: zgjedhjen e teknikës së duhur të kompostimit, ndarjen e mbeturinave në mënyrë korrekte, monitorimin e procesit dhe kuptimin e mënyrës se si komposti përfundimtar mund të ripërdoret.

Përmes angazhimit me këtë sistem, ata fitojnë aftësi konkrete në reduktimin e mbeturinave, qëndrueshmëri dhe menaxhimin e burimeve, aftësi këto të transferueshme direkt në karrierat e ardhshme në mikpritje dhe turizëm. Objektivat kryesore të kësaj praktike janë përmirësimi i menaxhimit të mbeturinave organike brenda shkollave dhe thellimi i zakoneve të qëndrueshme dhe të menduarit në ekonomi rrethore tek studentët, duke i pajisur ata për të qenë profesionistë të ndërgjegjshëm mjedisorë.

• Periudha e Zbatimit: Në vazhdim

• Statusi:

☐ I planifikuar ☐ Faza pilot ☐ Plotësisht i zbatuar ☒ Në vazhdim dhe në zhvillim

• Fushat tematike të trajtuara:

☐ Nga Ferma në Tavoline / Sistemet Ushqimore të Qëndrueshme

☒ Menaxhimi i Mbeturinave

☐ Efikasiteti i Burimeve

☐ Tjetër: _____

• Përshkruani se si praktika përputhet me Fushat Tematike të Zgjedhura:

Duke trajtuar çështjen e mbeturinave organike, kjo praktikë përputhet direkt me fushën tematike të Menaxhimit të Mbeturinave, veçanërisht në sektorët e mikpritjes dhe të biznesit ushqimor. Kompostimi transformon mbeturinat ushqimore dhe mbetjet e kopshtit, të pashmangshme, në një burim të dobishëm dhe jo në një barrë, duke i larguar ato nga landfillet ku, në të kundërt, do të prodhonin gazra serrë. Duke integruar koshet e kompostimit në shkollat profesionale, iniciativa promovon ndarjen e përgjegjshme të mbeturinave dhe nënvizon rëndësinë e trajtimit të mbeturinave si pjesë e një sistemi rrethor, duke ndihmuar në formimin e një ndërgjegjeje të menduar dhe të gjithanshme. Studentët mësojnë metoda praktike për të zvogëluar, ripërdorur dhe ricikluar materialet organike, duke i kthyer ato në kompost që mund të ushqejë kopshtet ose hapësirat e gjelbra. Kjo qasje praktike jo vetëm që përmirëson menaxhimin e mbeturinave në nivel shkollor, por gjithashtu trajnon profesionistët e ardhshëm të mikpritjes për të adoptuar praktika të qëndrueshme në karrierat e tyre.

• Shpjegoni se si ky aktivitet përputhet me sektorin e turizmit:

Koshet e kompostimit mund t'i ndihmojnë profesionistët e mikpritjes të fitojnë aftësi thelbësore në qëndrueshmëri, të cilat janë gjithnjë e më të vlerësuara dhe të rëndësishme në këtë industri. Hotelet, restorantet dhe resortet gjenerojnë sasi të konsiderueshme mbeturinash organike, dhe menaxhimi i tyre në mënyrë të përgjegjshme është bërë një pritshmëri kyçe e turizmit të qëndrueshëm. Duke mësuar se si të zbatojnë sistemet e kompostimit gjatë trajnimit të tyre, profesionistët e ardhshëm fitojnë jo vetëm njohuri praktike, por edhe një mënyrë të menduarit të qëndrueshme që mund ta aplikojnë më vonë në vendet e punës. Kompostimi lidhet drejtpërdrejt me ekonominë qarkulluese duke mbyllur ciklin midis përgatitjes së ushqimit dhe mbeturinave ushqimore, duke forcuar imazhin e bizneseve të mikpritjes si aktorë të ndërgjegjshëm mjedisorë. Për më tepër, disa turistë të ndërgjegjshëm ekologjikisht sot presin që shërbimet turistike të minimizojnë gjurmën e tyre ekologjike: një staf i trajnuar në kompostim dhe menaxhim të qëndrueshëm të mbeturinave siguron që bizneset turistike të përmbushin këto pritshmëri, duke ulur kostot, përmirësuar efikasitetin dhe duke dalë në pah në një treg konkurrues.

- **Çfarë vlere mësimore ofron kjo praktikë për trajnimin profesional, zhvillimin e kurrikulave apo forcimin e kapaciteteve të profesionistëve?**

Kompostimi ofron një vlerë të fortë mësimore për trajnimin VET, zhvillimin e kurrikulës dhe rritjen e kapaciteteve profesionale, pasi kombinon teorinë me punën praktike, duke kthyer menaxhimin e mbeturinave dhe parimet e ekonomisë rrethore në një temë praktike dhe të drejtpërdrejtë. Kompostimi mund të bëhet një projekt në shkollë që nuk është i rëndësishëm vetëm për studentët e mikpritjes dhe turizmit. Për studentët e mikpritjes, ai tregon se si praktikatat e përditshme në kuzhina, hotele ose restorante mund të përputhen me qëndrueshmërinë. Duke integruar kompostimin në kurrikulë, shkollat mund të mësojnë studentët se si të ndajnë mbeturinat në mënyrë korrekte, si të përdorin mbeturinat organike për të ushqyer tokën, të kuptojnë shëndetin e tokës, biodiversitetin dhe parimet e ekonomisë qarkulluese në praktikë. Kompostimi gjithashtu inkurajon bashkëpunimin midis studentëve, mësuesve dhe madje edhe ekspertëve lokalë për mënyrën e implementimit fillestar të kosheve të kompostimit, duke forcuar aftësitë e punës në grup dhe menaxhimit të projekteve. Për profesionistët, këto përvoja krijojnë një bazë të fortë për të zbatuar ose përmirësuar praktikatat e qëndrueshme në vendet e tyre të punës të ardhshme, duke i bërë ata kontribues aktivë për një turizëm më të qëndrueshëm dhe më të ndërgjegjshëm ekologjikisht.

SEKSIONI 3: SFIDAT DHE PËRPUTHSHMËRIA ME PARIMET E EKONOMISË QARKULLUESE

- **Cilat sfida ose pengesa janë adresuar (bazuar në gjetjet e raportit)?**

☒ Menaxhimi dhe hedhja e mbeturinave
☐ Përdorimi i energjisë/burimeve
☒ Kufizimet infrastrukturore
☐ Sezonaliteti
☒ Mungesa e aftësive dhe kapaciteteve
☒ Ndërgjegjësimi i ulët për ekonominë qarkulluese
☒ Rezistenca në sjellje
☒ Kufizime financiare ose të burimeve
☐ Tjetër: _____

- **Si u kapërcyen këto sfida?**

Çdo problem mund të trajtohet përmes veprimeve të synuara dhe me kosto të ulët. Për të reduktuar sasinë e mbeturinave që shkon në landfill, shkollat ose bizneset e mikpritjes mund të zhvillojnë sisteme pilot të dukshme në vendin e punës me ndihmën e një eksperti për këtë temë. Mund të përdoren sisteme të ndryshme kompostimi: kosha, shtretër "lasagna" ose vermikompostimi, secili me avantazhet dhe pikat e tij të forta. Grafikat dhe të dhënat mund të tregojnë se sa kilogramë mbeturinash janë larguar nga landfilli dhe sa janë ulur emetimet e gazeve serrë dhe kostot e hedhjes, për të dëshmuar se kompostimi ka një ndikim pozitiv ekonomik dhe ekologjik. Për të mbyllur boshllëqet në aftësi dhe për të zgjeruar ndërgjegjësimin lidhur me qëndrueshmërinë dhe sistemet ushqimore, integrimi i kompostimit në kurrikulën VET mund të jetë një zgjidhje, pasi shkollat mund të ftojnë ekspertë të kompostimit për punëtori praktike, ashtu siç bënë Campus la Mouillère në Orléans dhe Liceu profesional Vauban në Dunkerque. Sa i përket kufizimeve infrastrukturore dhe financiare, kompostimi nuk është shumë i kushtueshëm, dhe shkollat dhe bizneset e mikpritjes mund të zgjedhin opsionet midis kosheve, shtretërve "lasagna" ose vermikompostimit që përshtaten me buxhetin e tyre. Gjithashtu, është e rëndësishme të merret parasysh se, si shumica e praktikave të ekonomisë rrethore, megjithëse kompostimi mund të përfaqësojë një investim fillestar, ai do të çojë në ulje të kostove në afat të gjatë.

• **Cilat strategji të ekonomisë qarkulluese trajton kjo praktikë?**

- ☒ Reduktimi / ripërdorimi / riciklimi i mbeturinave
- ☐ Energji e rinovueshme / efikasiteti i energjisë
- ☐ Kursimi i ujit
- ☐ Dizajni i qarkullueshëm i produkteve/shërbimeve
- ☒ Sistemet ushqimore të qëndrueshme / zinxhirë të shkurtër ushqimorë
- ☐ Eko-certifikime ose standarde të gjelbërta
- ☐ Riparimi, rinovimi ose ripërdorimi i infrastrukturës / mobiljeve
- ☐ Mjete digjitale për qarkullim ose qëndrueshmëri

• **Përshkruani pse kjo praktikë mund të konsiderohet si 'praktikë e mirë' dhe si kontribuon në një ose më shumë parime të ekonomisë qarkulluese:**

Kompostimi kualifikohet si një praktikë e mirë sepse është me kosto të ulët, lehtësisht e riprodhueshme, pedagogjikisht e pasur dhe efektive si për shkollat profesionale për të trajnuar studentët, ashtu edhe për bizneset e mikpritjes për të ndihmuar profesionistët në menaxhimin e mbeturinave organike. Zbatimi i kompostimit përmes kosheve të kompostimit, vermikompostuesve ose shtretërve "lasagna" mund të kthejë mbetjet ushqimore dhe të kopshtit në një ushqyes të përdorshëm për tokën, duke kthyer mbeturinat në një input dhe jo në një kosto ose barrë. Nëse shkolla ka edhe një kopsht kuzhine, komposti mund të përdoret si pleh natyral. Kjo qasje avancohet disa parime të ekonomisë qarkulluese, veçanërisht mbylljen e cikleve përmes riciklimit të materieve organike, rigjenerimin e tokës dhe biodiversitetit, dhe rritjen e efikasitetit të burimeve duke ulur varësinë nga plehrat e jashtëm. Gjithashtu, mund të forcojë rrjetet lokale përmes partneriteteve të mundshme me ferma, hotele dhe shërbime municipale. Ai gjithashtu zgjeron vlerën duke përdorur mbeturinat për të përmirësuar prodhimin në vend, duke fuqizuar biznesin dhe duke ndihmuar ata të bëhen të qëndrueshëm dhe të vetë-mjaftueshëm. Pasi krijon kapacitete, ndihmon në kombinimin e njohurive dhe ekspertizës praktike, ul kostot dhe forcon qëndrueshmërinë lokale, zbatimi i kompostimit në shkollat profesionale dhe në bizneset e mikpritjes mund të jetë një aset i madh për zhvillimin e ekonomisë qarkulluese. Që nga viti 2024, ndarja e mbeturinave organike është e detyrueshme për restorantet në Francë, duke theksuar se kjo praktikë po bëhet gjithnjë e më shumë e përhapur në të gjithë vendin.

• **Shpjegoni pse kjo praktikë mund të konsiderohet si novatore. Cilën qasje të re, krijuese apo të pa shfrytëzuar sjell ajo që i jep vlerë të shtuar zhvillimit të turizmit qarkullues?**

Kjo praktikë mund të konsiderohet novatore sepse rikufizon një proces me teknologji të ulët, siç është kompostimi, si një aset pedagogjik dhe turistik, dhe jo thjesht si një detyrë lidhur me mbeturinat. Menaxhimi i mbeturinave në sektorin e mikpritjes shpesh lidhet me makineri të rënda dhe të kushtueshme, duke krijuar përshtypjen se adoptimi i praktikës "green" kërkon investime të mëdha. Kompostimi tregon të kundërtën: edhe me një buxhet të kufizuar dhe pa infrastruktura të mëdha, bizneset mund të fillojnë tranzicionin e tyre ekologjik dhe të marrin pjesë aktive në ekonominë qarkulluese. Integrimi i sistemeve të kompostimit në vend direkt në trajnimin e shkollave profesionale është po aq inovativ, pasi pajis studentët me aftësi praktike në vlerësimin e mbeturinave, menaxhimin e projekteve dhe kuptimin më të mirë të ekonomisë qarkulluese dhe tranzicionit ekologjik. Qasja mbetet e pakpërdorur në turizëm, ku mbeturinat organike shpesh hidhen në vend që të shndërrohen në tokë të vlefshme. Kompostimi është gjithashtu shumë fleksibël, duke përdorur teknika të thjeshta, në shkallë të vogël dhe me teknologji të ulët, si koshet e kompostimit, vermikompostuesit ose shtretërit "lasagna", duke e bërë atë të përshtatshëm dhe të riprodhueshëm për shkollat dhe bizneset e mikpritjes.

SEKSIONI 4: BASHKËPUNIMI

• **Përshkruani çdo bashkëpunim që është përfshirë në zhvillimin e kësaj praktike. A ka përfshirë kjo praktikë autoritetet lokale apo grupe të tjera?**

Kjo praktikë bazohet në një bashkëpunim të fortë midis shkollave profesionale dhe aktorëve lokalë. Ndërsa shkollat nisin projektet e kompostimit si pjesë e aktiviteteve të tyre trajnimi, ato shpesh mbështeten tek partnerë të jashtëm për zbatimin dhe asistencën. Ekspertët e kompostimit ose organizatat mjedisore lokale zakonisht ofrojnë këshilla teknike, ndihmojnë në dizajnimin e sistemeve si koshet e kompostimit, shtretërit "lasagna" ose vermikompostuesit, dhe trajtojnë si mësuesit, ashtu edhe studentët mbi metodat e duhura. Autoritetet lokale ose shërbimet komunale të mbetjeve mund të luajnë gjithashtu një rol duke ofruar pajisje, ndihmë logjistike ose duke mbledhur plehun e tepërt. Partneritetet me fermat, bizneset hortikulturore ose profesionistët e mikpritjes ndihmojnë në sigurimin që plehu i prodhuar të vihet në përdorim praktik, duke mbyllur lidhjet lokale. Këto bashkëpunime jo vetëm që garantojnë fizibilitetin teknik, por edhe forcojnë lidhjet midis komuniteteve lokale.

SEKSIONI 5: REZULTATET DHE ZBATUESHMËRIA

• Cilat rezultate ose arritje të matshme janë arritur?

Deri më sot, nuk ka të dhëna sasiore specifike dhe të disponueshme publikisht mbi rezultatet e projektit të vermikompostimit në Lycée Vauban. Tregues kyç si vëllimi ditor ose vjetor i mbetjeve organike të përpunuara, sasia e vermikompostit të prodhuar, kursimet e arritura të kostos, ulja e emetimeve të gazrave serrë ose numri i studentëve pjesëmarrës nuk raportohen. Megjithatë, projekti ka të ngjarë të sjellë përfitime cilësore: rritjen e ndërgjegjësimit midis studentëve për menaxhimin e qëndrueshëm të mbetjeve, devijimin e ushqimit ose mbetjeve organike nga asgjësimi konvencional, pasurimin e tokës për kopshtet e shkollave dhe forcimin e edukimit mjedisor. Duke ecur përpara, mbledhja e treguesve të tillë si numri i kilogramëve të plehut organik të prodhuar, numri i klasave të përfshira, frekuenca e përdorimit dhe kursimet e mundshme financiare ose mjedisore do të lejonin një vlerësim më të qartë të ndikimit të projektit.

• Pse është kjo praktikë e rëndësishme për kontekstin e turizmit në Shqipëri?

Kjo praktikë është shumë e rëndësishme për kontekstin e turizmit shqiptar sepse është me kosto të ulët dhe me teknologji të thjeshtë, duke e bërë atë të aksesueshme për një gamë të gjerë biznesesh, pavarësisht madhësisë ose vendndodhjes. Kompostimi kërkon vetëm mjete të thjeshta, si koshet ose vermikompostuesit, të cilat mund të vendosen në hotele urbane me hapësirë të kufizuar ose në shtëpi pritëse rurale me kopsht. Përshtatshmëria e tij e bën të lehtë riprodhimin në të gjithë peizazhin e ndryshëm turistik shqiptar. Duke adoptuar kompostimin, bizneset e mikpritjes mund të forcojnë imazhin e tyre ekologjik, gjë që është gjithnjë e më tërheqëse për vizitorët ndërkombëtarë që vlerësojnë qëndrueshmërinë. Njëkohësisht, integrimi i kompostimit në kurrikulën e shkollave profesionale siguron që profesionistët e ardhshëm shqiptarë të mikpritjes të trajnohen që nga fillimi në menaxhimin e përgjegjshëm të mbeturinave, duke ndihmuar në krijimin e një gjenerate të re profesionistësh me ndërgjegje ekologjike. Në këtë mënyrë, praktika mbështet si vlerën e menjëhershme për bizneset, ashtu edhe ndryshimin kulturor afatgjatë.

• Cili është potenciali i kësaj praktike për zgjerim të mëtejshëm? Si mund të aplikohet ose përshtatet ajo në destinacione ose biznese të tjera turistike në Shqipëri?

Praktika e kompostimit ka një potencial të fortë për riprodhim në të gjithë Shqipërinë, pasi është e thjeshtë, e riprodhueshme dhe kërkon shumë pak investim krahasuar me sistemet e tjera të kushtueshme të menaxhimit të mbeturinave. Hotelet, restorantet, shtëpitë pritëse dhe fermat e agriturizmit mund të adoptojnë të gjitha koshe kompostit, vermikompostues ose shtretër "lasagna", duke i përshtatur sipas madhësisë, vendndodhjes dhe burimeve të disponueshme. Në destinacionet urbane, mund të instalohen sisteme kompakte në oborre, çati ose edhe të përdoren në mënyrë të përbashkët midis bizneseve, ndërsa në zonat rurale ose bregdetare, njësitë më të mëdha të kompostimit mund të mbështesin kopshtet, vreshtat ose prodhimin lokal të ushqimit. Kompostit i prodhuar mund të ribëhet investim në kopshtet e kuzhinës lokale, duke mbyllur ciklin dhe duke u integruar plotësisht në ekonominë rrethore. Njëkohësisht, bizneset mund të forcojnë imazhin e tyre ekologjik, duke shtuar vlerë ofertës turistike dhe duke reduktuar mbeturinat.

• Çfarë këshillash do t'u jepnit të tjerëve që duan të zbatojnë një iniciativë të ngjashme?

Për ata që duan të zbatojnë një iniciativë kompostimi, këshilla e parë është të fillojnë thjeshtë. Kompostimi nuk kërkon pajisje të shtrenjta ose teknologji komplekse. Kompostimi mund të arrihet përmes kontejnerëve bazë të kompostimit, shtretërve të lazanjës ose edhe vermikompostorëve të vegjël. Filloni duke rritur ndërgjegjësimin tek stafi ose studentët për rëndësinë e kompostimit dhe duke ofruar trajnim mbi mënyrën e ndarjes dhe menaxhimit të mbeturinave organike. Partneriteti me ekspertë vendas, bashki ose fermerë mund të ndihmojë në zgjidhjen e pyetjeve teknike dhe të sigurojë që kompostit të përdoret siç duhet. Është gjithashtu e rëndësishme të gjurmohen rezultatet, duke matur se sa mbetje devijohen ose sa kompost prodhohet, jep motivim dhe provë të ndikimit. Është gjithashtu e rëndësishme të keni një vizion të gjithanshëm dhe të shihni kompostimin si një mjet edukativ dhe marketingu. Për bizneset, ai demonstroi angazhimin ndaj qëndrueshmërisë për udhëtarët dhe klientët, përfshin komunitetet; për shkollat profesionale, ai tregon studentëve një mënyrë konkrete për t'u përfshirë në ekonominë rrethore dhe për të pasur një ndikim të gjelbër pozitiv.

SEKSIONI 6: FOTOGRAFI

- **Fotografi të praktikës:**

Project Partners

**Dhoma e Tregtisë
& Industrisë Tiranë**
Chamber of Commerce and Industry of Tirana

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Project N°101182855

Co-funded by the
European Union

CIRCULAR
ALBANIA
TOURISM

Project N°101182855

Co-funded by the
European Union

